

Myönteisyyden tavoitteluun

Kielteiset viestit ja tavoitteet uhkaavat vakavasti yhteiskunnan myönteisiä arvoja ja tavoitteita, koska viestit näyttävät tulvivan lähes kaikkialle. Medialla on epäilemättä oma vastuunsa tässä. Asiasta tekee vaikean se, että yleisen uskomuksen mukaan mediayritysten liikevaihto kasvaa, jos niiden julkaisemat artikkelit ovat negatiivisesti huomiota herättäviä.

Onkin hyvä pohtia ennakkoluulottomasti myönteisyyttä ja sen tavoittelua. Myönteisinä pidettyjä korkean tason tavoitteita ovat esimerkiksi demokratian tavoittelu, luonnonsuojelu, ilmasto- ja ympäristön säätely, sääntöpohjainen kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö, oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen, toimeentulon parantaminen, nälän vähentäminen, terveyden ja terveydenhuollon parantaminen sekä tieteen ja totuuden painottaminen. Myönteisyystavoitteet voivat olla yksilökohtaisia, koko maailmankaikkeutta koskevia tai jotain siltä väliltä. Usein ne ovat joko kansallisia tai kansainvälisiä. Esimerkkeiksi Suomen nykyisistä myönteisyystavoitteista sopinevat hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen sekä kansantuotteen ja työllisyyden lisääminen.

Tutkijoina olemme luonnollisesti erityisen huolissamme tieteen ja totuuden asemasta. Niiden asema vaikuttaa myös kaikkien muiden myönteisten tavoitteiden saavuttamismahdollisuuksiin. Tavallisesti totuudesta tinkiminen merkitsee myös muista myönteisyystavoitteista tinkimistä tai ainakin niiden vaarantumista. Totuuden asema on nykyään maailmassa niin epävarma ja kriittinen, että kaiken myönteisyyden tavoittelun ja analysoinnin perustana olisi oltava vahva totuudellisuuspyrkimys.

Edellä sanottu käy erittäin selväksi, jos tarkastellaan esimerkinomaisesti tilannetta Yhdysval-

loissa. Yhdysvaltalaiset totuustoimistot arvioivat Donald Trumpin esittäneen presidenttikaudellaan yli 30 000 totuuden vastaista väitettä. Kun Yhdysvaltojen vuoden 2020 vaalien jälkipelikin oli vielä osoitus häikäilemättömyydestä, vallanhimosta ja itsekkyydestä, myös myönteisyyden arvostus ja tavoittelu ovat kärsineet paljon. Valitettavasti tilanne ei ole ohi. Presidentti Joe Biden on huolissaan siitä, että Yhdysvaltain demokratia on joutunut pahimpaan koettelemukseensa sitten 1860-luvun sisällissodan, koska Trumpille uskolliset republikaanit yrittävät riistää ihmisiltä mahdollisuuden äänestää tulevaisuudessa vapaissa ja rehellisissä vaaleissa. Tällaiset käyttäytymismallit ovat tarttuneet ja voivat vastaisuudessaakin tarttua muihin maihin varsinkin, kun mallia näyttää supervaltta.

Myönteiset ja totuudenmukaiset tavoitteet ovat ensiarvoisen tärkeitä koko maailman toivotavan kehityksen kannalta. Niinpä myönteiseksi tulevaisuuden toivotukseksi sopisi hyvin jo se, että kaikkialla maailmassa pyrittäisiin asettamaan ja toteuttamaan myönteisiä tavoitteita. Mitä suurempi myönteisten tavoitteiden osuus on kaikista tavoitteista, sitä varmempaa ja vahvempaa on tavallisesti myös myönteinen kehitys.

Myönteisiä arvoja painottavia tarkasteluja hyödynnetäänkin jo erittäin monissa yhteyksissä, tosin usein myönteisyys- ja totuudellisuustavoitteet puutteellisesti tiedostaen. Esimerkiksi sellaisten keskeisten yhteistyöjärjestöjen kuin YK:n tai EU:n sisällä käsitykset myönteisyydestä ja kielteisyydestä voivat olla melko erilaisia. Koska myönteiset ja kielteiset tavoitteet ovat usein myös abstrakteja, monitahoisia ja sellaisina vaikeasti tutkittavia, myönteisyysanalyysit eivät ole kovin kehittyneitä sisällöllisesti ja metodisesti.

Myönteisyyden tavoittelulla on politiikassa iso merkitys. Vähän yksinkertaistaen, valtaan voi päästä myös vastustamalla nykyistä kehityskulkua. Jotta vallassa pysyisi, valtaapitävien täytyisi pyrkiä tavoitteisiin, jotka kansakunta mieltää myönteisiksi. Poliitiikka monipuoluehallituksissa perustuu usein kompromisseihin, jotka syntyvät neuvotteluiden tuloksena. Kuuluisan päätöksenteon tutkijan Howard Raiffan ajatusten mukaisesti neuvotteluissa kannattaisi aina, jos suinkin mahdollista, pyrkiä niin sanottuihin win-win-neuvotteluratkaisuihin, joissa kaikki osapuolet hyötyvät.

Miten me tutkijat voisimme parhaiten edesauttaa myönteisten tavoitteiden toteutumista? Sinänsä on jo positiivista, että maat ja organisaatiot eksplisiittisesti pohtivat politiikkansa tavoitteita. Monet myönteiset tavoitteet kaipaavat myös konkreettisia mittareita, joiden avulla voitaisiin seurata niiden toteutumista. Jos myönteisyysanalyseja halutaan tehdä, niin niillä tarkoitaisimme suunniteltujen vaihtoehtoisten toimien vertailua myönteisten ja kielteisten vaikutusten kannalta päätösanalyysistä tuttuja menetelmiä soveltaen. Lähes kaikilla toimilla on sekä myönteisiksi että kielteisiksi katsottavia vaikutuksia. Myönteisyysanalyysien perusteellisuus ja sisältö voivat ja niiden täytyykin vaihdella esimerkiksi analysoitavan tavoitteen luonteen ja käytettävissä olevan ajan mukaan.

Myönteisyysanalyysien menetelmiin voidaan saada suoranaista mallia tai ainakin vaikutteita esimerkiksi riskianalyysin, herkkyysoanalyysin sekä monitavoitteisten päätöksentekomallien tekniikoista, samoin kuin näiden analyysien vahvoista ja heikoista puolista. Joitakin analyysimenetelmiä, kuten SWOT-analyysiä, voidaan pitää jopa eräänlaisina myönteisyysanalyysinä luonteensa vuoksi. Sisällöllisesti esimerkiksi yritys- ja tuotekuvatutkimuksia ja strategiatutkimuksia voidaan hyödyntää myös myönteisyysanalyysien kehittämisessä.

Itse tunnemme parhaiten myönteisyysanalyysien mahdollisista sovellutusalueista yritys suunnittelun. Yrityssuunnittelu ei vaikuttaisi kiitollisimmalta myöntäväisyysanalyysin kohteelta sen takia, että yritysten yhtenä keskeisenä tavoitteena on voiton tavoittelu. Vaurauden tavoittelu sinänsä ei ole kielteistä, mutta vain jos se ei tapahdu esimerkiksi riistämällä lapsityövoimaa tai tuhoa-

malla ympäristöä. Voiton tavoittelun rinnalle yritykset usein nostavat työntekijöiden hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen. Nämä tavoitteet eivät ole välttämättä ristiriidassa voitontavoittelun kanssa. Itse asiassa viimeaikaiset tutkimukset viittaavat siihen, että yritykset, joiden työvoima voi hyvin ja jotka ovat kestäväällä kasvu-uralla, myös tuottavat voittoa enemmän.

Myönteisyysanalyyseista voisi laajimmillaan kehittyä melko itsenäinen analyysiperhe tai ainakin analyysityyppi. Suppeimmillaan niistä voisi kehittyä tarkasteltavan ilmiön, suunnitelman tai toimen myönteisiä ja kielteisiä puolia monen analyysin yhteydessä tarkasteleva näkökulma tai analyysikomponentti. Paljon riippuu siitä, mihin suuntaan analyysiä pyritään kehittämään.

Avoimia kysymyksiä on joka tapauksessa runsaasti. Myönteisyyteen ja kielteisyyteen liittyvä ajattelu, käsitteistö sekä analyysiin soveltuvat jo kehitetyt tai uudet menetelmät kaipaavat luonnollisesti teoreettista yleistarkastelua, käsiteanalyysiä ja mallintamista. Tämän perustyön lisäksi jatkotarkastelussa nousee todennäköisesti esille muunkinlaisia tarkastelukohteita. Näitä lienevät esimerkiksi tavoitteiden tason tarkasteluhorisontin pituuden vaikutus onnistumiseen. Myös myönteisyysanalyysiin liittyviä käytännönläheisiä ongelmia, esimerkiksi analyysin toteuttamiseen liittyviä pulmia, on runsaasti.

Työtä siis riittää. Ja se edellyttää myös melkoista luovuutta, kun myönteisyysnäkökulman huomioonottoon ja itse myönteisyysanalyysien kehittämiseen ennen pitkää ryhdytään. Motiivina ryhtymiseen on puolestaan työn tulosten tieteellinen kiinnostavuus ja laaja-alaisuus.

Lähteet

- Bregman, R., *Hyvän historia*, Ateena/EU 2020.
Haanaes, D., Michael, D., Jurgens, J. ja Rangan, S., Making Sustainability Profitable, *Harvard Business Review*, March 2013.
Korhonen, P. ja Wallenius, J., *Making Better Decisions: Balancing Conflicting Criteria*, Springer, 2020.
Raiffa, H., *Decision Analysis*, Addison-Wesley, 1968.
Raiffa, H., *Negotiation Analysis*, Harvard University Press, 2007.

UOLEVI LEHTINEN JA JYRKI WALLENIUS

Lehtinen on Tampereen yliopiston emeritusprofessori ja Wallenius Aalto-yliopiston emeritusprofessori.